

[İsmail Güleç, "Rofer Finch ve İngilizceye tercüme ettiği Türkçe şiirler", "Rofer Finch ve İngilizceye tercüme ettiği Türkçe şiirler", 11. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyatbilim Kongresi, Sakarya Üniversitesi, 7-8 Eylül 2006 (Kuram, Alımlama Estetiği, Yeni Yaklaşımlar), Kongre Bildirileri 1, yay. haz. Binnaz Baytekin, T. Fatih Uluç, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2006, s. 356-369.]

Roger Finch ve İngilizce'ye tercüme ettiği Türkçe şiirler

Bu bildirimde sizlere, Türkçe'den İngilizce'ye şiirler tercüme eden Rogar Finch'i ve tercümelerini tanıtmaya çalışacağım. Ayrıca tercüme öncesinde ve tercüme esnasında dikkat ettiği hususlar hakkında bilgi vereceğim.

Roger Finch, akademisyenlikle sanatçılığı bir arada bulundurmayı becerebilen nadir insanlardandır. Kendisini ve yaptıklarını daha iyi anlayabilmek için sanırım onun yaşam öyküsünü kısaca aktarmak yerinde olacaktır.

Roger Finch 7 Nisan 1937'de Pittsburgh'ta (Pennsylvania/ABD) doğdu. İngiltere'den Kanada'ya göç etmiş bir ailenin kızı ile Galler'den A.B.D.'ye göç etmiş bir babanın çocuğudur. Finch'in çok yaşlı ve kör olarak hatırladığı büyük büyükbabası Ohio Irmağının Pittsburgh ile St. Louis arasındaki bölümünde tekne kaptanıydı. Finch dedesinin çok yaşlı ve kör olduğunu hatırlamaktadır. Finch aynı zamanda, babaannesi tarafından ABD'nin ikinci başkanı John Adams'la akrabadır.

Finch daha lise yıllarında iken müzik, sanat, edebiyat, Latince ve tarihle ilgilenmeye başlar. Lise orkestrasına girmeyi başaracak kadar viyola ve obua çalmasını öğrenir. Bu çalışmalarını esnasında müzik teorisinin büyüüne kapılır ve kendi kendine çalışmaya başlar. Henüz on beş yaşlarındaiken beste yapmaya kalkışır. Ondan önce de İngiliz ve Amerikan edebiyatı dersi öğretmeninden etkilenmiş ve şiir yazmaya başlamıştır.

Finch'in Latince'yi keşfetmesi Avrupa dilleriyle ilgilenmesine yol açar. Bu ilgi sayesinde İtalyanca ve Fransızca öğrenmeye başlar. Sınıf arkadaşları lisede diğer derslerle meşgul olurken o dil öğrenmeye heves eder. Fırsat buldukça halk kütüphanesine gider ve zaman zaman çoğunlukla birbirine benzeyen farklı diller hakkındaki merakını gidermek için kimi yeni dillerin gramer kitaplarını alır, inceler. Bunlar genellikle Avrupa dilleridir. Fakat bir keresinde Fin ve Macar dillerini inceler ve bu dillerin diğer Avrupa dillerinden farkları dikkatini çeker. Bu durum, onun ilk defa öğrenmeyi düşündüğü Türkçe'ye göz atmasına giden yolu açan ilk kapıdır. Türkçe, Finch için çoğu Avrupa dilinden (Fin ve Macar dilleri arasındaki kimi benzerliklerine rağmen) sadece yapısal olarak farklı değil, aynı zamanda egzotiktir de. Küçük kız kardeşi onun bazı Türkçe kelimeleri garip şekilde telaffuz ettiğini ve günün birinde Türkiye'ye gideceğini söylediğini yıllar sonra kendisine hatırlatacaktır.

Finch liseyi bitirdikten sonra, müzik teorisi ve beste üzerinde çalışmayı düşünür ve Carnegie Enstitüsünün (şimdi Carnegie-Mellon University) müzik bölümünden yarım burs kazanır. Fakat ailesinin okul ücretinin geri kalan kısmını verecek kadar parası olmaması üzerine Washington D. C.'ye taşınan arkadaşlarının önerileri ve orada bir iş bulmalarıyla Pittsburgh'tan Washington'a taşınır. İşi bir antikacı dükkanında restorasyon boyamacılığıdır. Ne yapacağına kesin olarak karar verene kadar bu işle vakit geçirir. Ancak 27 yaşında iken başlayabildiği The George Washington Üniversitesinde öğrenimimi Müzik Teorisi üzerine yapar ve 1968'de buradan mezun olur.

O sıralar, üniversitede müzik hocası olmak için doktora yapmayı düşünmektedir, ancak, bir çalgı aleti eğitimi vermeden (kendisini bu dersi verecek kadar yetkin görmez) sadece müzik teorisi dersleri vermenin mümkün olmadığını söyleyen bazı müzik hocası arkadaşlarının tavsiyesiyle öğrenimini aynı zamanda çok ‘yeni’ bir konu olan ve çok da ilgisini çeken dilbilime çevirmeye karar verir. Öğrendikleri ile yapacaklarının farkını düşünür. Boş zamanlarında hâlâ beste yapmaktadır. Geriye bakmak ve doğru karar verip vermediğine bilmek her zaman güçtür. Finch, kendisine müzik öğretimi için daha geniş bir birikim sağlayacak müzik tarihi veya etno-müzikoloji eğitimi almadığı için hâlen pişman olduğunu söylemektedir. Fakat öte yandan dilbilim eğitimi seçerek, Ulusal Savunma Bursu için de yabancı dil öğrenimi (tabi ki Türkçe’yi seçer) çalışmaya uygun bulunur ve Harvard Üniversitesinin The Linguistics Department’ine kabul edilir. Dilbilim bölümünde geçen iki yılın ardından ilgilendiği Altay dillerini iyice öğrenebilmek için çok uzun bir süre orada kalınması gerektiğinin farkına varır ve danışmanı Omelian Pritsak’ın (1919–1994) tavsiyesiyle aynı üniversitenin Yakın Doğu Dilleri ve Edebiyatları (Department of Near Eastern Languages and Literatures) bölümüne geçer. Burada Orta Asya araştırmaları ve Altay kavimlerinin dilleri ve kültürlerinin mukayesesi üzerinde yoğunlaşır.

Az sonra anlatacağım Roger Finch’in doktora esnasında gördüğü dersleri, ülkemizde aynı sahada çalışanların mukayese yapmaları için dikkat etmelerini istirham ediyorum. Roger Finch, Yakın Doğu Dilleri ve Edebiyatları bölümünün bir öğrencisi olarak Arapça da öğrenir. Finch, Orta Asya dilleri ve Çince uzmanı olan Joseph F. Fletcher’den (1935-1984) de Mançu dili dersleri alır. Bölümün meşhur Türk hocası Şinasi Tekin (1933–2004) kendisinden Uygurca dersleri alan Finch’i Moğolca çalışmaya yönlendirir. Çünkü birçok Uygurca kelime Klasik Moğolca’da (özellikle Budist metinlerinde) korunmuştu. Böylece devrinin en büyük Moğol tarihçisi Francis Woodman Cleaves’le (1911–1995) birlikte Moğolca çalışmaya başlar. Cleaves’in bir tarihçi olmasına rağmen onunla Moğolca Budist metinlerini okur. Bunun üzerine Cleaves, ihtisası Tibet dilleri ve Budizm olan Prof. Masatoshi Nagatomi’yi (1926–2000) birlikte çalışmak üzere Harvard’a davet eder. Çünkü Budist Moğolca Tibetçe’den çıkmış bir türdür ve orijinal Tibetçe’nin ne olduğu bilinmeden gerçekten anlaşılabilir. Doktora tez konusu olarak Çince’den (daha önce de Sanskritçe’den) tercüme edilmiş olan Altun Yaruk adlı uzun Budist sutrasından bir bölüm seçer ve 1977 yılında tamamlar.¹

Finch tezinde farklı tercüme karşılaştırmaları için Çince ve Sanskritçe’nin ikisini birden çalışmaya başlar. Sanskritçe > Çince > Uygurca ve Sanskritçe (muhtemelen >Çince) > Tibetçe > Moğolca. Finch, aynı zamanda atıfta bulunmak ve farklılıkları açıklamaya çalışmak için Saka Hotencesi’ne (bir Doğu İran dili) tercüme edilmiş kimi Sutra tercüme üzerine de çalışır. Bütün bunlar doğal olarak çok zaman alır. 1977’de doktorasını tamamladığı esnada Birleşik Devletler’de hocalık yapacağı boş bir kadro yoktur. Ama Atlanta’da bulunan bir yayınevi, Japonca bölümünde çalışmak üzere Finch’e bir iş teklif eder. Japonya’ya gitmek isteyen ve orada en az iki yıl kalmayı planlayan Finch bu teklifi kabul etmenin iyi olacağını düşünür (çünkü ücret gayet dolgundur). O saatten sonra da Japonca öğrenmeye başlar. Bundan sonra da özellikle Altay dilleri ailesinde karşılaştırmalı tarihi linguistik çalışmalarıyla ilgilenir.

Finch, her ne kadar iki yıl kadar çalışmak için işe girmişse de bir yıl sonra yayınevinden ayrılır. Sophia Üniversitesinde (Japonya) öğretim üyeliğine başlar. Bir müddet sonra da oradan ayrılarak Surugadai Üniversitesine geçer. Hâlen bu üniversitede ileri İngilizce, Amerikan edebiyatı (özellikle şiir) ve dilbilim dersleri vermektedir. Permanently International Altaistic Conference ve Asiatic Society of Japan’ın üyesi olan Finch, 1991’den beri de *The Transactions of the Asiatic Society of Japan*’ın editörlüğünü yürütmektedir.

¹ Bu tez Şinasi Tekin’in kurucusu ve editörü olduğu *The Journal of Turkish Studies* dergisinde (1994) yayımlanmıştır.

Az önce anlattıklarımızdan da görüldüğü üzere kuvvetli bir tahsil hayatı olan Finch aynı zamanda bir şairdir. Şiirleri daha önceleri çeşitli dergilerde yayınlanan Roger Finch'in yayınlanmış iki şiir kitabı bulunmaktadır.² Çok yönlü bir kişiliği olan Roger Finch, bir akademisyen ve seyyah olarak çok geniş bir tecrübesi bulunduğu Asya milletleri kültürlerini hem şekil, hem de muhteva olarak şiirlerine yansıtır. Onun şiirlerinin temel özelliği, çok yakından bildiği Doğu dilleri edebiyatının formlarını şiirlerinde kullanmaya çalışmasıdır. Şiirlerinin konusuna baktığımızda ise onun daha çok sevgi, arkadaşlık, gurbet ve ölüm temalarını işlediğini görürüz. Ona göre gerçek şiir bu konularda yazılan şiirdir.

Finch, şairliğinin yanı sıra bildiği dillerden İngilizce'ye şiirler tercüme etmektedir. Tercüme edeceği şiirleri genellikle doğa, kültür, insan, insan ilişkileri gibi aynı zamanda kendisinin şiirlerinde de üzerinde durduğu konulardan seçmeye mütemayildir. Bununla birlikte şiirin konusundan çok şiirlerde olan imajlardan –vurucu ve orijinal teşbihlerden de (istiare)- etkilenmektedir. Bu yönüyle biraz melankoliktir. Politika ve sosyal sorunlarla ilgili olan şiirler ise onun ilgi sahasına asla girmemektedir.

Her çeviride olduğu gibi Finch de çeviri esnasında bir takım güçlüklerle karşılaşmaktadır. Tercüme ederken duyduğu en üst endişe tercüme esnasında orijinal metne sadık kalmaktır. Bir şiiri tercüme ederken bazı düşünceleri şiirin vezninde nakletmeyi denemenin çok güç olduğunu söyleyen Finch, Fransızca'dan da şiirler tercüme ettiğini ama bunun Türkçe'den tercüme etmekten çok daha kolay olduğuna dikkat çekmektedir. Ona göre bunun sebebi, Fransızca ile İngilizce arasında şiir yazma kuralları ve kelime kadrosu bakımından benzerlik olmasıdır. Şiirlerine farklılık ve derinlik katmak isteyen biri için Doğu şiiri oldukça verimlidir. Roger Finch de bu verimden kendince en üst düzeyde istifade etmeye gayret eder.

Roger Finch'in, tercüme esnasında elinden geldiği kadar metne sadık kalmaya çalışmasının yanında kendine ilke olarak benimsediği husus, şairin yazarken neler hissettiğini hayal etmek ve bunu mümkün olduğunca açık bir şekilde öteki dile aktarmaktır. Bu durum, sadece şiirin anlamına dikkat etmeyi değil, aynı zamanda şiirsel yapının güzelliğine de dikkat etmeyi gerektirir. Ayrıca bu işi becerebilmek için şairsel bir sezgi gerektiğini söyleyebiliriz. Bu ise çevirmenliğin ötesinde bir bilgi ve beceri isteyen bir iştir.

Roger Finch'e göre tercüme edeceği şiir, kendisine kişisel olarak hoş görünmelidir. Tercüme edeceği şiirde aradığı önemli özelliklerden biri de kendisinin o şiiri yazabileceğini düşünmesidir. Japonya'da çok bilinen bir Japon şairin şiirlerini tercümeğe başlar. Fakat şiirlerinin yarısına geldiğinde içinde işi bırakma isteği uyanır. Çünkü Japon şairin şiirlerindeki imajları, hisleri, duyguları çok çirkin bulur ve onun insanlara karşı tutum ve davranışının küçümseyici ve kötümser olmasından dolayı da tercümeden vazgeçer. Çünkü kendisi asla böyle şiirler yazmaz ve yazılanları da okumaz. Bundan sonra da, bu tür şiirleri tercüme etmeyi düşünmemektedir. Bu örnek onun bu konuda oldukça muhafazakar olduğunu göstermektedir.

Roger Finch'in tercümeğe başlamadan önce şiirin temel anlamını kabataslak çıkarır, sonra şiirin vezin yapısını bütün olarak düşünür ve en iyi şekilde yeniden biçime uyarlamaya çalışır. Mesela Yahya Kemal'in şiirlerinde Türk sounduna yabancı seslerden sakınarak mümkün olduğunca onun kullandığı kafiye düzeniyle aynı biçimde yazmaya çalıştığını görürüz.

Finch'in İngilizceye tercüme ettiği diller arasında Türkçe de vardır. Daha lise yıllarındayken tanıştığı ve doktora yaparken de iyice öğrendiği Türkçe'den İngilizce'ye şiirler tercüme etmiş ve halen de etmektedir. Hatta, Yahya Kemal'den yaptığı tercümelelerin bir kısmı bir

² Roger Finch, *According to Lilies*, (Manchester: Carcanet, 1992), 71 s. ve *Fox in the Morning: Poems*, (Oxford, Portland, Amsterdam: Leviathan, 2000), 81 s.

antolojide yayınlandı.³ Finch'in yayınlananlardan başka Yahya Kemal tercümeleri olduğunu kendisinden öğrenmişim. Yahya Kemal'den önce de Ahmet Hamdi Tanpınar'ın şiirlerini tercüme etmiş fakat yayınlamamıştı. Roger Finch ismi geçen iki önemli Türk şairinin yanı sıra halen Yunus Emre'nin şiirlerini tercüme etmeye çalışmaktadır.

Roger Finch'in Türk şairlerin şiirlerini tercüme etmeyi düşünmesi ilk defa Şinasi Tekin'le birlikte çalıştığı sıralarda başlar. Bunun sebebini de kendisi, Türk şiirinde bulunan imajların Avrupa ve Batı şiirindekilerden çok farklı olması olarak açıklamaktadır. Finch, bu imajların kendi şiirini de zenginleştirdiğini düşünmektedir.

Onun tercüme için seçtiği şiirlerin konusuna baktığımızda, kendi şiirlerinde de sıkça kullandığı; gurbet, ayrılık, hüznün, geçmişe özlem, ölüm ve hasret temlerini görürüz. Sosyal içerikli konuların yanı sıra didaktik şiirleri de tercih etmediğini daha önce belirtmiştik.

Kafiye konusu da Finch'in çeviri esnasında dikkat ettiği özelliklerdendir. Mesela Yahya Kemal'in beş beyitlik 'Gurbet' isimli şiirinin tercümesinde dört beytin kafiyesi aynıdır.

Exile	Gurbet
Exile, what is it, can he know who has not been driven Out to some aloof land? O exile, days of unbroken Sunset, unbroken distances, days sunk in misery! And the years go by, years of sorrow, years of powerty. In a desert dryness, it is the mind's waterlessness, It is both the yearning to fall asleep and sleeplessness. It is that stealthiest of torments, time that will not move on, It is the existence of a thousand wrongs, pardon withdrawn. The pain of loneliness is farr worse than any torture; Yet this man, overcome by it, to be broken must endure	Gurbet nedir bilir mi o menfaya gitmeyen? Ey gurbet, ey gurubu ufuklarda bitmeyen Ömrün derinliğinde süren kaygı günleri! Yıllarca fakr içinde, hayatın hüzünleri; Bir çöl çoraklığında hayalin susuzluğu; Hem uyku ihtiyaçları, hem uykusuzluğu. En sinsi bir eza gibidir geçmeyen zaman; Bin türlü başka cevri de cardır bi-aman; Yalnızlığın azabı her işkenceden beter; Yalnız bu kahri insanı tahrif için yeter.

Görüldüğü gibi Finch, sadece kafiye şemasına uymakla kalmamış, aynı zamanda kafiye harflerine bile dikkat etmiştir.

Onun Yahya Kemal tercümelerine baktığımızda, elinden geldiğince Yahya Kemal'in üslubunu korumaya çalıştığı görülür. Özellikle kafiye ve ahenk konularında oldukça başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Bazı beyitleri kelimesi kelimesine tercüme ederken, bazılarını da daha serbest biçimde, hatta tamamen farklı kelimelerle aynı imajı vermeye çalıştığını fark ediyoruz. Bazen de kısa bir mısra tercümede çok daha uzun olabilmektedir. Hatta mısraların yerinin değiştiği bile görülür. Bunun sebebi şiirdeki imgeyi doğru bir şekilde öteki dile aktarma kaygısından başka bir şey değildir. Bunun bir diğer sebebi de orijinal şiirin kafiyesini verebilmektir. Bu yönüyle de bazı şiirler tercümenin ötesinde ilham alınarak yazılmış yeni bir şiir havasına bile bürünmektedir.

Sanırım, şiirlerin tercümelerinde ne kadar serbest kalınacağı konusu da üzerinde tartışılması gereken konulardandır. Batı'da Doğu şairlerin şiirlerinden ilham alınarak farklı sözlerle ve formlarda yazılan şiirlerin ne kadar tercüme sayılabilecekleri başlı başına bir başka tartışma konusudur.

Zannımca edebiyatımızda şiirleri yabancı bir dile nispeten kolay tercüme edilecek şairlerden biri de Yahya Kemal'dir. Yahya Kemal'in şiirlerinde ikinci ve üçüncü anlamlar pek fazla bulunmaz. Yahya Kemal'in şiirini anlamak için sadece şiirde geçen özel isimleri ve kavramları bilmek yeterlidir. Roger Finch'in tercümede başarılı olmasının nedenlerinden biri olarak bunu da

³ Alamgir Hashmi *The Worlds of Muslim Imagination* (İslamabad: Gulmahar, 1986), ss. 146-154.

zikredebiliriz. Ancak, yanlış anlaşılmalara yer vermemek için söylemeden geçemeyeceğim bir husus var. Bu durumun Roger Finch'in tercümedeki başarısını azaltmadığı gerçeği. Aksine, özellikle şekle bu kadar bağlı kalınarak tercüme edilmesi oldukça zor bir iştir.

Özetleyecek olursak; Roger Finch'in Türkçe şiirleri başarılı bir şekilde İngilizce'ye aktarmasının nedenleri arasında, kendisinin Türkçe'yi çok iyi biliyor olmasının yanında şair oluşunun ve ancak sevdiği şiirleri seçmesinin büyük katkısı olduğunu düşünüyorum.

Beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, sözlerimi bir Yahya Kemal şiiri ve tercümesiyle bitiriyorum.

EXİLE

Exile, what is it, can he know who has not been driven
Out to some aloof land? O exile, days of unbroken
Sunset, unbroken distances, days sunk in misery!
And the years go by, years of sorrow, years of poverty.
In a desert dryness, it is the mind's waterlessness,
It is both the yearning to fall asleep and sleeplessness.
It is that stealthiest of torments, time that will not move on,
It is the existence of a thousand wrongs, pardon withdrawn.
The pain of loneliness is far worse than any torture;
Yet this man, overcome by it, to be broken must endure.⁴

Gurbet

Gurbet nedir bilir mi o menfaya gitmeyen?
Ey gurbet, ey gurubu ufuklarda bitmeyen
Ömrün derinliğinde süren kaygı günleri!
Yıllarca fakr içinde, hayatın hüznüleri;
Bir çöl çoraklığında hayalin susuzluğu;
Hem uyku ihtiyaçları, hem uykusuzluğu.
En sinsî bir eza gibidir geçmeyen zaman;
Bin türlü başka cevri de cardır bi-aman;
Yalnızlığın azabı her işkenceden beter;
Yalnız bu kahrı insanı tahrip için yeter.⁵

A Star Flowed

A star flowed, as though sky and sea embraced. It suddenly
Reminded us of that first kiss at the crest of passion.
Together our eyes were dazzled, we glanced toward the open sea.
In the daydreamy blue this glitter appeared to vanish
Before we could trace its passing, an unsolved mystery.

We thought to ourselves: it flew there, it died there,
a gold-winged thrush.

We witnessed the cascade of a star, in just such a way;
My God, we cried, what is this enigma we call 'creation'?
Guileless mankind floating along in his transitory world
Hopes for an ongoing find in any form, all in a rush.⁶

⁴ Alemgir Hashimi, *a.g.e.*, s. 146.

⁵ Yahya Kemal Beyatlı, *Kendi Gök Kubbeimiz*, 11. Baskı, (İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1997), s. 115.

⁶ Alemgir Hashimi, *a.g.e.*, s. 147.

Bir yıldız aktı

Bir yıldız aktı, gök ve deniz sarmaşır gibi.
Vuslatta ilk öpüşmeyi andırdı ansızın.
Birden kamaştı gözlerimiz, baktık engine.
Hülyalı mavilikte bu ani parıldaıış
Tek bir dakika sürmedi, kayboldu, sır gibi.

Sandık ki uçtu gitti bir altın kanatlı kuş
Bir yıldızın zevalini gördük böylece;
Yarab; dedik, nedir bu muamması hilkatın?⁷

Flight

Before alighting, the soul sails through Heaven's shoreless hue;
Doesn't Noah in the Flood thus resemble a bird too?
The sky above is laden with prolonged clouds that capture
Momently below the sea's primeval foamy texture.
The sea in its shaking does not know what its waves number,
As millions of waves millions of waves more from slumber;
Its constant uproar is a folk song, spacious, full of cries,
Full of millions of shutings, millions of shouted replies.
Each time the stars in their highlands open to the atmosphere,
A world they have imagined begins to appear.
Only a soul-supporting air is above in the sky;
It s in the sensations that teach daydreams how to fly.
Only in this tier of the can constant flight be real
With every turn, the soul, that bird with scissor wings of steel,
Sights land on the horizon for less than a few moments,
Free in the sky, flying free in the sea, free in the distance.⁸

Uçuş

Uçmakta, konmadan, kıyısız bir denizde ruh;
Benzer mi böyle bir kuşa Tufan içinde Nuh?
Üstünde gök, sürekli bulutlarla, yüklüdür;
Altında gür deniz ki ezelden köpüklüdür.
Çalkantısında dalgası bilmez nedir sayı;
Milyonca dalga sürmede milyonca dalgayı;
Hiç durmayan gürültüsü bir türküdür, geniş,
Milyonca haykırış dolu, milyonca sesleniş.
Yıldızlar ülkesinde açıldıkça yükseğe,
Başlar hayal edindiği alem görünmeye,
Bir ruhu besleyen hava yalnız yukardadır.
Hülyayı daima uçuran duygulardadır.

⁷ Yahya Kemal Beyatlı, *a.g.e.*, s. 113.

⁸ Alemgir Hashimi, *a.g.e.*, s. 148.

Yalnız bu katta mümkün olur daimi uçuş.
Her hamlesiyse, ruh o çelikten kanatlı kuş,
Ufkunda bir dakika görünmeksizin kara,
Hür gökte hür denizde uçar, hür ufuklara.⁹

Pilgrimage

Together again at the same season, beneath the ancient trees,
Together again at the same season, we walk around as though breeze
And the shadows of these sycamores, these cypresses, numb us;
In this tank, the water's voice glows with a celestial nimbus.
Why can the old architect not have us pray for his soul here?
Water combed from heaven sparkles in this vision's atmosphere;
On these walls, worth endless hours of wonder, beyond compare,
Gardens that will fade from China are in blossom here and there.
A frame was built for spiritual repose so that, given
To the eye another world, we with joy, having seen Heaven.

The time of pilgrimage is past, the sun sets, we must part!
We lived one day here at Atik-Valde, ravished to the heart.¹⁰

Ziyaret

Yine birlikte, bu mevsimde, Atik-Valde'deyiz;
Yine birlikte bu mevsimde, gezip sezmedeyiz
Bu çınarlarla siyah servilerin gölgesini;
Bu şadırvanda suyun sanki ledünni sesini.
Eski mimara nasıl rahmet okunmaz burada?
Suyu cennetten akıtmış bu güzel manzarada;
Bu duvarlarda, saatlerce temaşaya değer,
Çini'den solmayacak bahçeler açmış yer yer;
Manevi rahata bir çerçeve yapmış ki gören,
Başka bir alemi görmekle geçer kendinden

Bu ziyarette vakit geçti güneş battı, yazık!
Haz ve duyguyla Atik-Valde'de bir gün yaşadık.¹¹

Silent ship

If there comes a time to raise anchor from time, one day more,
A ship will set out from this harbor toward an unknown shore.
It makes way silently, as though it held no living soul;
At that unrocking parting no hand waves as the lines unroll.
Those watching from the wharf are all aching from this journey;

⁹ Yahya Kemal Beyatlı, *a.g.e.*, s. 98-99.

¹⁰ Alemgir Hashimi, *a.g.e.*, s. 149.

¹¹ Yahya Kemal Beyatlı, *a.g.e.*, s. 32-33.

Their eyes sting from holding the black horizon so firmly.
Wretched hearts! What last ship leaving from the homeland is this?
And what deep mourning for a life spent in exile is this?
The loved and the loving will wait in vain in the world here;
They do not know the beloved will never reappear.
Each of the many who are going are happy they could spend
A number of years here; the passengers never descend.¹²

Sessiz gemi

Artık demir almak günü gelmişse zamandan,
Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.
Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol;
Sallanmaz o kalkışta ne mendil, ne de bir kol.
Rıhtımda kalanlar bu seyahatten elemli,
Günlerce siyah ufka bakar gözleri nemli.
Biçare gönüller! Ne giden son gemidir bu!
Hicranlı hayatın ne de son matemidir bu!
Dünyada sevilmiş e seven nafile bekler;
Bilmez ki giden sevgililer dönmeyecekler
Bir çok gidenin her biri memnun ki yerinden,
Bir çok seneler geçti dönen yok seferinden.¹³

Maltepe

The sun bends thorough the golden sea its gold color;
It rekindles the fleets of how many czars
As they plunge toward the edge of the world's wide mirror!

In the sky there are millions of strings hidden
On which millions of hidden fingers play bars
Of the last melancholy march of valor.

The blue is muted untill all of it is strewn,
While in the heavens there's an increase of stars...
As night fades, new phases correct its error.

The wind spouts and bristles up the sea with mars
Of froth as all along the coast the waves lick
Maltepe's feet with snarling catlike furor.

We were not drunk with this blue, this acstasy,

¹² Alemgir Hashimi, *a.g.e.*, s. 150.

¹³ Yahya Kemal Beyatlı, *a.g.e.*, s. 89-90.

Anough! It will pass as night will pass away;
O heart, wait within me yet for dawn's pallor!¹⁴

Maltepe

Güneş altın denizden alçalıyor;
Nice kayserlerin donanmaları
Uçurum ufka durmadan dalıyor.

Gökte milyonla gizli tellerden
Gene milyonla gizli parmaklar,
Son hazin marşı durmadan çalıyor.

Artık enginleşince mavi sükun,
Artıyor gökyüzünde yıldızlar...
Gece gittikçe başka hal alıyor.

Suyu ürpertiyor çıkan rüzgar,
Şimdi sahil boyunca Maltepe'yi
Köpüren mavi dalgalar yalıyor.

Kanmadık gâşy eden bu maviliğe
Ne yazık! Geçmek üzeredir bu gece;
Ey gönül fecre az zaman kalıyor!¹⁵

Evening music

At Kandilli, in the ancient garden,
As in evening's traps, curtain after curtain,
The flavor of memory is caught n grief's burden.

What further omens may wait than now there are?
In a deserted road, the wind from far
Frisks with leaves at the and of the calendar.

As the sinking hours flow toward elsewhere,
Gradually, gradually, in wisps, here and there,
Stilness hangs always frontward in the air.

The hair often stands on end through fancy's trick:
Darkness entering each door as dusk grows thick,

¹⁴ Alemgir Hashimi, *a.g.e.*, s. 151.

¹⁵ Yahya Kemal Beyatlı, *a.g.e.*, s. 63-64.

More than the sound of a known foot an the brick.

Until the world spreads far away from view,
From one thousand an done nights it falls to few,
Dreams within dreams open up anew.¹⁶

Akşam musikisi

Kandilli'de eski bahçelerde,
Akşam kapanınca perde perde,
Bir hatıra vezki var kederde.

Artık ne gelen ne beklenen var;
Tenha yolun ortasında rüzgar
Teşrin yapraklarıyla oynar.

Gittikçe derinleşir saatler
Rikkatle, yavaş yavaş ve yer yer
Sessizlik daima ilerler

Ürperme verir hayale sık sık
Hep bir kapıdan giren karanlık,
Çok belli ayak sesinden artık.

Gözlerden uzaklaşında dünya
Binbir geceden birinde guya
Başlar rüya içinde rüya¹⁷

Night

As Kandilli flowed through sleep's first quarter,
We dragged moonlight along in the water.

We walked on silver the moon made glisten;
We did not speak and we din not listen.

The hills were spectral, dreamlike were the trees...
Slopes stood stil in pools that listed no breeze...

Time seemed to be locked with a year-round key

¹⁶ Alemgir Hashimi, *a.g.e.*, s. 152.

¹⁷ Yahya Kemal Beyatlı, *a.g.e.*, s. 55-56.

Closed in music invisibility

Our disappearance fades where we have gone;
Before it concludes, our dream is at dawn.¹⁸

Gece

Kandilli yüzerken uykularda
Mehtabı sürükledik sularda.

Bir yolda parıldayan, gümüşten,
Gittik... Bahs açmadık dönüşten.

Hulya tepeler, hayal ağaçlar...
Durgun suda dinlenen yamaçlar...

Mevsim sonu öyle bir zaman ki
Gaip bir musikiydi sanki.

Gitmiş kaybolmuşuz uzakta,
Rüya sona ermeden şafakta...¹⁹

The seasons

Autmn's strings begin to resound, then
Far, far away, from afar again
They break summer's chords on sorrow's profound music.

The shore's calls, cross the waves that wash from the sound, when
Far, far away, from afar again,
Melancholy moves with its vagabond music.

Sadness from seas and mountains takes us with its trick.
Let the clouds scatter, let the spring again grow thick,
Let just-before-sunrise once more expound music.

Before the growing-blue Bosphorus brings forth dawn,
Let the Melody Maker, voice unsheathed, bow drawn,
Stride the sky victorious with His earth-bound music.²⁰

¹⁸ Alemgir Hashimi, *a.g.e.*, s. 153.

¹⁹ Yahya Kemal Beyatlı, *a.g.e.*, s. 53-54.

²⁰ Alemgir Hashimi, *a.g.e.*, s. 154.

Mevsimler

Kopar sonbahar tellerinden,
Derinden, derinden, derinden,
Biten yazla başlar keder musikisi.

Bu sahillerin seslenir her yerinden,
Derinden, derinden, derinden,
Hazin günlerin derbeder musikisi.

Denizden ve dağdan gelen hüzne kandık.
Bulutlar dağılsın, bahar olsun artık,
Duyulsun bir engin seher musikisi.

Güneş doğmadan mavileşmiş Boğaz'dan
Neva-kar açılsın bütün ses ve sazdan,
Ufuklarda sürsün zafer musikisi.²¹

²¹ Yahya Kemal Beyatlı, *a.g.e.*, s. 44-45.